

Veselības inspekcija

Gaujas upes Siguldas pilsētas peldvietas ūdens apraksts

4.0 versija

Rīga, 2025

Satura rādītājs

Ievads.....	3
Peldvietu ūdens kvalitātes kritēriji	4
Peldvietas ūdens aprakstā lietotie termini	5
Peldvietas ūdens aprakstā biežāk lietotie saīsinājumi	7
1. Vispārīga informācija un peldvietas ūdens kvalitāte	8
1.1. Peldvietas vispārējs apraksts	8
1.2. Peldvietas izvēles pamatojums un monitoringa punkta atrašanās vieta	12
1.3. Peldvietas ūdens kvalitāte.....	14
2. FIZIKĀLI ĢEOGRĀFISKAIS, HIDROLOĢISKAIS UN PIEKRASTES RAKSTUROJUMS	17
2.1. Gaujas upes peldvietas fizioģeogrāfiskais raksturojums	17
2.2. Peldvietas piekrastes zonas apraksts, zemes lietošanas veidi un ietekme uz peldvietas ūdens kvalitāti.....	17
2.3. Gaujas upes hidroloģisko īpašību raksturojums	18
3. HIDROĶĪMISKĀS UN EKOLOĢISKĀS KVALITĀTES RAKSTUROJUMS	21
4. PIESĀRŅOJUMA AVOTU RAKSTUROJUMS	23
5. MAKROAĻĢU UN FITOPLANKTONA AĻĢU, T.SK. ZILAĻĢU IZPLATĪŠANĀS IESPĒJAS.....	25
SECINĀJUMI	26
Izmantotie informācijas avoti	27

Ievads

Latvija ir bagāta ar ūdeņiem, un liela daļa ezeru un upju, kā arī jūras piekraste vasarā tiek izmantota atpūtai un peldēšanai. Ūdens kvalitāte ir viens no būtiskākajiem vides faktoriem, kas ietekmē cilvēku veselību tiem peldoties. Rekreācijai izmantojamo ūdeņu kvalitātes uzlabošana – tas ir gan visu to pašvaldību mērķis, kuru pārziņā ir peldvietu apsaimniekošana, gan arī valsts pārvaldes institūciju mērķis, kuras nodarbojas ar sabiedrības veselības un vides aizsardzības politikas jautājumiem. Labas kvalitātes peldūdeņi ir nozīmīgs katra iedzīvotāja dzīves kvalitāti ietekmējošs faktors. *Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/7/EK (2006.gada 15.februāris) par peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldību un Direktīvas 76/160/EEK atcelšanu* (turpmāk – Direktīva 2006/7/EK) nosaka, ka katrā peldvietā, kurā peldas liels skaits cilvēku, līdz 2015.gadam ir jāsasniedz vismaz pietiekama ūdens kvalitāte. To, kāds peldētāju skaits ir uzskatāms par „lielu” vietējiem apstākļiem, nosaka par peldūdeņu pārvaldību atbildīgā institūcija – Veselības inspekcija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām.

Šobrīd Latvijā ir noteiktas 59 oficiālas peldvietas, kuras ir apstiprinātas 2017. gada 28. novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 „Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 692) 1. un 2. pielikumā. Šajās peldvietās tiek veikts ūdens kvalitātes monitorings un kvalitātes novērtēšana atbilstoši Direktīvas 2006/7/EK prasībām.

Direktīva nosaka, ka katras peldvietas ūdenim ir jāizstrādā ūdens apraksts (bathing water profiles). Nacionālajā likumdošanā minētās prasības tika ieviestas ar MK noteikumu Nr. 608 grozījumiem, kas ir apstiprināti 2010.gada 16.novembrī. Saskaņā ar normatīvā akta prasībām, ūdens apraksti ir jāizstrādā Veselības inspekcijai sadarbībā ar valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”. Tie var attiekties uz atsevišķu peldvietu ūdeņiem vai uz viena ūdens objekta, kuri izdalīti atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvas prasībām¹, blakus esošu peldvietu ūdeņiem. Pēc savas būtības ūdens apraksti ir kā daļa no upju sateces baseinu apgabalu pārvaldības plāniem, kuri izstrādāti saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas prasībām.

Ūdens apraksts ietver detalizētu to faktoru analīzi, kas ietekmē vai varētu ietekmēt peldvietu ūdens kvalitāti ar mērķi paredzēt nepieciešamos pārvaldības pasākumus, kas ļautu nelabvēlīgo ietekmi novērst un peldvietām sasniegt vismaz pietiekamu ūdens kvalitāti četru kvalitātes klašu skalā – izcila kvalitāte, laba kvalitāte, pietiekama kvalitāte, zema kvalitāte. Vienlaikus veicamo pārvaldības pasākumu mērķis ir veicināt izcila un labas ūdens kvalitātes peldvietu skaita palielināšanos. Normatīvajos aktos noteikti šādi pārvaldības pasākumi attiecībā uz peldvietu ūdeni:

- peldvietu ūdens monitorings;
- peldvietu ūdens kvalitātes novērtēšana;
- peldvietu ūdens klasificēšana;
- tā piesārņojuma iemeslu noteikšana un novērtēšana, kas var ietekmēt peldvietu ūdeņus un pasliktināt peldētāju veselību;

¹ Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy (Water Framework Directive)

- sabiedrības informēšana;
- pasākumu veikšana, lai novērstu peldētāju pakļaušanu piesārņojumam;
- pasākumu veikšana, lai samazinātu piesārņojuma risku.

Ūdens apraksts tiek pārskatīts atbilstoši Noteikumu Nr. 692. 33. punktam:

- ne retāk kā reizi četros gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā labas kvalitātes ūdens;
- ne retāk kā reizi trijos gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā pietiekamas kvalitātes ūdens;
- ne retāk kā reizi divos gados, ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā zemas kvalitātes ūdens;
- ja peldvietas ūdens ir klasificēts kā izcilas kvalitātes ūdens, ūdens aprakstu pārskata un, ja nepieciešams, atjauno tikai tad, ja ūdens kvalitāte mainās uz labu, pietiekamu vai zemu.

Siguldas pilsētas peldvietas Gaujas upē ūdens aprakstu ir izstrādājuši Veselības inspekcijas Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas speciālisti sadarbībā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra Ūdens daļas speciālistiem.

Peldvietu ūdens kvalitātes kritēriji

Atbilstoši direktīvas 2006/7/EK prasībām, peldvietu ūdens kvalitāte tiek vērtēta pēc mikrobioloģiskās kvalitātes kritērijiem, kā arī tiek ņemta vērā zilaļģu masveida savairošanās peldvietā, ja tāda ir notikusi. Līdz ar to arī peldvietu ūdens apraksti vispirms ir vērsti uz to, lai saprastu, cik liela ir iespēja peldvietā nonākt fekālajiem notekūdeņiem, kā arī novērtēt faktorus, kas var veicināt zilaļģu masveida savairošanos – t.s. ūdens „ziedēšanu”.

Kā fekālā piesārņojuma indikatori ir izvēlēti *Escherichia coli* (*E.coli*) un zarnu enterokoki. Peldvietas ūdens kvalitātes novērtēšana tiek veikta divos etapos:

- Operatīvais novērtējums pēc katras paraugu ņemšanas reizes²;
- Peldvietas ūdens kvalitātes novērtējums ilglaicīgā perspektīvā kopumā, kuras mērķis ir noteikt pastāvīgos riskus, kas pasliktina vai var pasliktināt ūdens kvalitāti un apdraudēt cilvēka veselību.

Veicot operatīvo novērtējumu, tiek vērtēti mikrobioloģisko rādītāju robežlielumu pārsniegumi katrā individuālajā ūdens paraugā, lai pieņemtu lēmumu par peldēšanās aizliegšanu vai neieteikšanu peldēties. Peldvietas ūdens kvalitātes operatīva novērtēšana pamatojas uz eksperta slēdzienu par mikrobioloģiskā piesārņojuma lielumu un raksturu:

- **Nav ieteicams peldēties**, ja *E.coli* skaits ir lielāks par 1000, bet nepārsniedz 3000 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens un/vai zarnu enterokoku skaits pārsniedz 300, bet nepārsniedz 500 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens;

² Direktīva 2006/7/EK neprasa peldūdeņu kvalitātes operatīvu novērtēšanu, tāpēc tiek piemēroti izstrādātie nacionālie kritēriji, lai papildus aizsargātu peldētāju veselību

- **Aizliegts peldēties**, ja *E.coli* skaits ir lielāks par 3000 mikroorganismu šūnām 100 ml ūdens un/vai *zarnu enterokoku* skaits pārsniedz 500 mikroorganismu šūnas 100 ml ūdens.

Peldēšanās nav pieļaujama, ja ūdenī ir vērojama arī pārmērīga zilaļģu savairošanās.

Iekšzemes ūdeņu (upju, ezeru, ūdenskrātuvju u.c.) peldvietu ūdens kvalitātes ilglaicīgais novērtējums ir jāveic atbilstoši direktīvas 2006/7/EK un Noteikumu Nr. 692 prasībām, ņemot vērā četru pēdējo peldsezonu datus un piemērojot statistiskās analīzes kritērijus, kas doti 1.tabulā.

1.tabula Iekšzemes ūdeņu peldvietu ilglaicīgās kvalitātes kritēriji³

N.p. k.	Rādītājs	Izcila kvalitāte	Laba kvalitāte	Pietiekama kvalitāte
1.	Zarnu enterokoki (KVV/100 ml)	200 ⁽¹⁾	400 ⁽¹⁾	330 ⁽²⁾
2.	<i>Escherichia coli</i> (KVV/100 ml)	500 ⁽¹⁾	1000 ⁽¹⁾	900 ⁽²⁾

Piezīmes: KVV – kolonijas veidojošās vienības

⁽¹⁾ Pamatojoties uz 95.procentiles novērtēšanu

⁽²⁾ Pamatojoties uz 90.procentiles novērtēšanu

Neatbilstoša peldvietas ūdens ilglaicīgā kvalitāte liecina, ka peldvietas ūdens kvalitāte var epizodiski pasliktināties, jo pastāv kādi regulāri nelabvēlīgi faktori, kas to ietekmē.

Peldvietas ūdens aprakstā lietotie termini

Biogēnās vielas – ķīmiskie elementi (slāpeklis, fosfors, ogleklis, silīcijs, sērs), kas ir vitāli nepieciešami organismu dzīvības norisēm. Ūdenī sastopami minerālsāļu un organisko savienojumu veidā. Rodas, augu un dzīvnieku atliekām sadaloties, vai tiek ieskaloti ūdenstilpēs ar sniega un lietus ūdeņiem.

Eitrofikācija - augu barības vielu daudzuma palielināšanās (dabisko procesu rezultātā vai cilvēka darbības ietekmē).

Ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāji — ūdensobjekta hidroloģiskās, bioloģiskās, fizikālās un ķīmiskās īpašības, pēc kuru kvantitatīvajām vai kvalitatīvajām vērtībām var spriest par ūdeņu kvalitāti.

Izkliedētais piesārņojums – piesārņojums, kad no piesārņojošā objekta ūdenstilpnē vielas ieplūst nevis kādā konkrētā punktā, bet ir izkliedētas gar ūdenstilpnes krastiem. Izkliedētais piesārņojums aptver plašas teritorijas, un tas ir saistīts ar urbanizētajām

³ Ministru kabineta 28.11.2017. noteikumi Nr. 692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība”, 5.pielikums

teritorijām, satiksmi, atmosfēras piesārņojumu un lauksaimniecības zemes izmantošanu. Izklīdētā piesārņojuma apjomus nosaka un ietekmē galvenokārt zemes lietošanas veidi teritorijā, kā centralizētai notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmai nepieslēgto iedzīvotāju radītais piesārņojums.

Monitorings - regulāri novērojumi laikā un telpā, saskaņā ar noteiktu programmu un pēc vienotas metodikas, kuru mērķis ir sekot kāda procesa norisei.

Monitoringa vieta - vieta peldvietu ūdeņos, kur tiek ņemti ūdens paraugi un kur tiek gaidīta lielākā daļa peldētāju, un/vai kur ir paredzams lielākais piesārņojuma risks saskaņā ar peldvietas ūdens aprakstu. **Piesārņojums** - mikrobioloģisks vai citu organismu piesārņojums vai atkritumi, kas ietekmē peldvietu ūdens kvalitāti un rada apdraudējumu peldētāju veselībai.

Piesārņojums attiecībā uz peldūdeņiem ir mikroorganismu un/vai citu organismu piesārņojums vai atkritumi, kas ietekmē peldvietu ūdens kvalitāti un rada apdraudējumu peldētāju veselībai.

"Peldēties atļauts" – ūdens kvalitāte atbilst normatīvajos aktos noteiktajām ūdens kvalitātes prasībām. Peldēties var droši.

"Peldēties nav ieteicams" – jāuztver kā brīdinājums, ka ūdens kvalitāte konkrētajā vietā neatbilst kādam no kvalitātes kritērijiem. Šādās vietās nevajadzētu peldēties bērniem, vecākiem cilvēkiem un cilvēkiem ar imūnsistēmas vai citām nopietnām veselības problēmām.

"Peldēties aizliegts" – pastāv liela iespēja, ka peldūdenī var atrasties, vai atrodas slimības izraisošie mikroorganismi, vai ir peldētāju veselību apdraudošs ķīmiskais piesārņojums, vai arī ūdenstilpē var būt vai ir konstatēta pārmērīga zilaļģu savairošanās.

Peldvieta – peldēšanai paredzēta labiekārtota vieta vai arī jebkura vieta jūras piekrastē un pie iekšzemes ūdeņiem, kurā peldēšanās ir droša un nav aizliegta un kuru iedzīvotāji izmanto atpūtai peldsezonas laikā.

Peldsezona – peldēšanai labvēlīga sezona, kuru nosaka attiecīgi laika apstākļi un kurā ir gaidāms liels peldētāju skaits. Latvijā peldsezona ir no 15.maija līdz 15. septembrim.

Pludmale – jūras, ezera vai upes krasta teritorija starp ūdens līmeni un vietu, kur sākas dabiskā sauszemes veģetācija.

Peldvietas ūdens – jūras piekrastes ūdeņu un iekšzemes ūdeņu teritorija peldvietā, kuru iedzīvotāji izmanto peldēšanai.

Punktveida piesārņojums – piesārņojums, ko rada objekts, piesārņojošās vielas un notekūdeņus novadot konkrētā ekosistēmas punktā. Ūdens piesārņojuma punktveida

avoti ir notekūdeņu izplūdes no pilsētām un citām apdzīvotām vietām vai ražošanas uzņēmumiem, kas tiek ievadīti ūdenstecēs vai ūdenstilpnēs, dažādu produktu lokālas izplūdes avāriju gadījumos, piemēram, naftas produktu noplūde no cauruļvadiem, kā arī piesārņotas vietas.

Sateces baseins – teritorija, no kuras upe un tās pietekas vai ezers saņem ūdeni.

Virszemes ūdensobjekts (ŪO) – nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms.

"Zilaļģu izplatīšanās" ir pārmērīga zilaļģu savairošanās (t.s. ūdens „ziedēšana”), alģēm ūdenī veidojot biezu, netīri zilganzaļu masu, putas vai „paklāja” veidā sedzot ūdens virsmu.

Peldvietas ūdens aprakstā biežāk lietotie saīsinājumi

2.tabula. Peldvietu ūdens aprakstā biežāk lietotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
ES	Eiropas Savienība
MK	Ministru kabinets
LVĢMC	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
NAI	Notekūdeņu attīrīšanas iekārta
UBA	Upju baseinu apgabals

1. Vispārīga informācija un peldvietas ūdens kvalitāte

1.1. Peldvietas vispārējs apraksts

Saskaņā ar Noteikumiem Nr. 692 Siguldas pilsētas peldvieta ir iekšzemes peldvieta un tajā tiek veikts no valsts budžeta līdzekļiem apmaksāts peldūdens monitorings kopš 2005. gada peldsezonas. Vispārējs peldvietas apraksts iekļauts 3. tabulā.

3. tabula. Vispārīga informācija par Gaujas “Siguldas pilsētas peldvietu”

Peldvietas nosaukums	Siguldas pilsētas peldvieta Gaujas upē
Peldvietas atrašanās vieta	Siguldas pilsētas teritorija, Gaujas upes kreisais krasts, lejpus Gaujas (Siguldas) tilta , kempinga „Siguldas pludmale” teritorija, Peldu ielā 2.
Administratīvā teritorija	Latvija, Siguldas pilsēta, Siguldas novads
Koordinātes	ETRS89 sistēmā - Z platums 57°16'61'', A garums 24°84'16''
Peldvietas ID	LV 00780160001
Ūdensobjekta kods	G 205
Pludmales garums	400 m
Peldvietas maksimālais dziļums	~3,5 m
Gultne	Spēcīga straume, smilšaina grunts
Maksimālais peldētāju skaits peldsezonas laikā (dienā)	< 250
Labiekārtojuma raksturojums	Peldvieta ir labiekārtota. Peldsezonas laikā ir pieejamas tualetes, ir atkritumu savākšanas tvertnes, ģērbtuve ar 2 kabīnēm, ir informācijas stends
Glābšanas dienests	2023. gadā peldvietā bija izveidots bērnu peldēšanās sektors un peldsezonas laikā darbojās glābšanas dienests (darba laiks norādīts uz peldvietas stenda). Peldvietas teritorijā ir pieejama trauksmes poga un glābšanas vestes. Teritorijā ir uzstādīta video novērošanas kamera un automātiskā atskaņošanas sistēma - paredzēta, lai apmeklētājus informētu par drošu uzvedību peldvietā. Siguldas peldvietas glābšanas dienests uz ūdens (peldsezonas laikā): tālr. 28331112. Kā arī ar glābējiem var sazināties lietotnē “WhatsApp”, rakstot uz tālruņa numuru 28331112 (15.–31. maijs un 1.–15. septembris plkst. 11.00–15.00; jūnijs–augusts plkst. 10.00–18.00).
Peldvietas juridiskais statuss	Publiskā peldvieta
Atbildīgā pašvaldība, kontaktinformācija	Siguldas novada dome, Pils iela 16, Sigulda,

	LV – 2150, dome@sigulda.lv , tālr. 80000388 Teritorijas attīstības pārvaldes Vides pārvaldības nodaļa tālr. 25755179
Atbildīgā institūcija par peldvietu ūdens uzraudzību un kontroli, kontaktinformācija	Veselības inspekcija, Sabiedrības veselības departaments, Vides veselības nodaļa, Rīga, Talejas iela 1, tālr. 67081600, 67819695 pasts@vi.gov.lv ; vide@vi.gov.lv , www.vi.gov.lv
Peldvietas apraksts pārskatīts	2025. gadā
Peldvietas apraksta plānotā pārskatīšana	2027. gadā, ja saglabājas laba ilgtermiņa kvalitāte

Peldvieta ir ierīkota Gaujas upes kreisajā krastā, Siguldas pilsētā, **lejpus Gaujas tilta**. Šis upes posms Siguldas pilsētā un tam pieguļošās teritorijas ir arī īpaši aizsargājama dabas teritorija – „Gaujas nacionālais parks” un uz šo teritoriju attiecas Nacionālā parka „Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”⁴.

Nokļūšana līdz peldvietai ir pa asfaltētu ceļu virzienā no Siguldas uz Turaidu, pirms Gaujas tilta nogriežoties pa kreisi. Ir norāde par nokļūšanu uz peldvietu. No ceļa līdz peldvietai meža taka aptuveni 150 metru garumā.

Personas ar funkcionāliem traucējumiem var izmantot piebraucamo ceļu, ir laipa līdz peldvietai, ir tualete cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Peldvietā peldēšana atļauta līdz speciāli norobežotām vietām, ko nosaka peldošās bojas.

Peldvieta oficiālo peldvietu sarakstā ir iekļauta no 2005. gada peldsezonas sākuma. Kopš iepriekšējā peldvietas apraksta, kas tikai sagatavots 2015.gadā, Inspekcija ir veikusi piecas plānveida kontroles šajā peldvietā 2015., 2017, 2019., 2022. un 2025. gadā.

2017.gadā Siguldas pilsētas peldvietā ir viena pārvietojamā tualete, iepriekš pārvietojamā tualete bija tuvāk iežogotajai kempinga zonai. Ir pārvietojama tualete, aptuveni 35 metru attālumā no peldvietas, pie gājēju celiņa uz peldvietu.

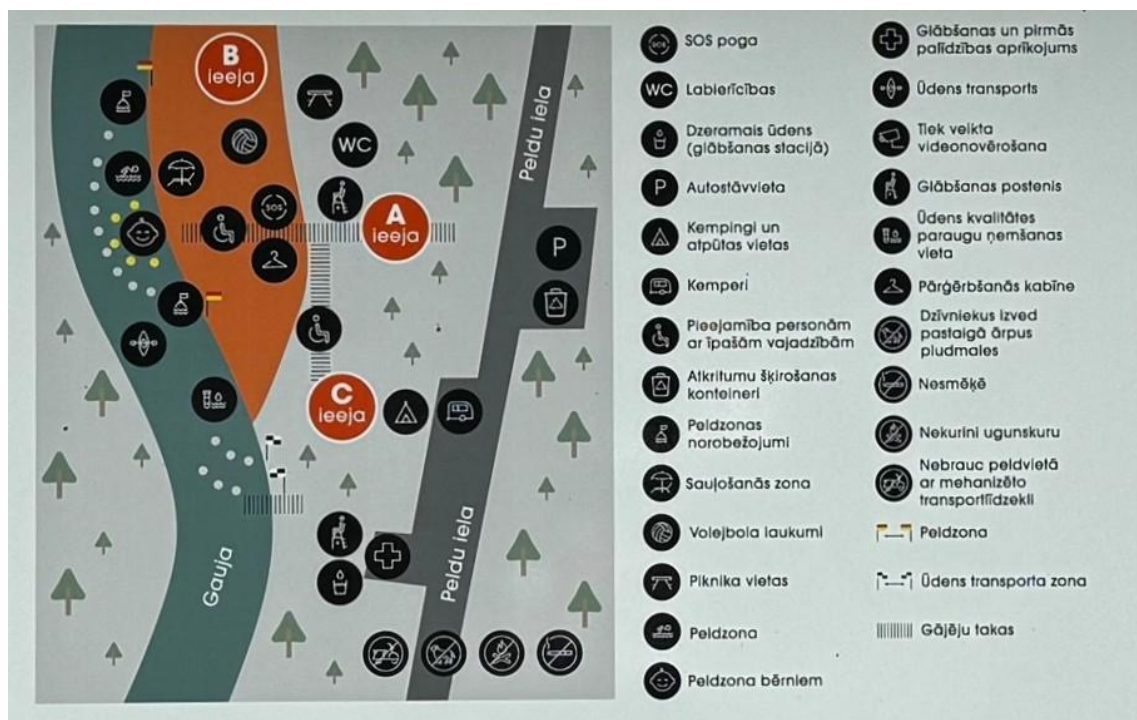
Uz 2019.gada peldsezonu peldvietai tika piešķirts zilais karogs.

2025.gadā peldvietā turpināja darbu glābšanas dienests, darba laiks 10:00-22:00. Glābšanas stacijas ēka atrodas 30 m no peldvietas, no glābšanas stacijas peldvieta ir labi pārredzama (papildus ir nozāģēti koki). Peldsezonas laikā dežurē divi darbinieki ir pieejams viss nepieciešamais aprīkojums (skaļrunis, ķermeņa kameras, binoklis, glābšanas laivas, vestes). Glābēji ir apmācīti (iekšējā apmācība, fiziskā sagatavotība). Glābēji uzrauga jebkādu peldvietā izvietoto peldēšanās ierobežojumu ievērošanu.

Apmeklētājiem ir pieejama glābšanas vestes izsniegšana (bezmaksas), parakstās žurnālā. Peldvietā ir trauksmes poga, ar kuru palīdzību var izsaukt glābēju. Peldvietā ir pieejams glābšanas riņķis. Teritorijā ir uzstādīta video novērošanas kamera un

⁴ Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumi Nr. 317 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/247900>

automātiskā atskaņošanas sistēma - paredzēta, lai apmeklētājus informētu par drošu uzvedību peldvietā. Peldvietā ir dažādas funkcionālās zonas, pārgērbšanās kabīnes u.c labiekārtojuma elementi, kas norādīti arī peldvietas stendā 1., 2., 3., 4. attēls.

1. attēls. Peldvietas „Siguldas pilsētas peldvieta” funkcionālo zonu karte (autors: VI, 2025).

The information stand features a map of the swimming area on the left and a text panel on the right. The text panel includes:

- IZMANTO PELDVESTES!** (USE SWIMMING VESTS!) - Neatstāj bērņus bez uzraudzības! Drošībai, bērnam atrodoties ūdenī, izmanto peldvesti, kuru bez maksas var saņemt glābšanas stacijā (Do not leave children unsupervised! For safety, when a child is in the water, use a life vest, which can be obtained for free at the rescue station).
- 112** Vienotais ārkārtas palīdzības izsaukumu numurs (The unified emergency call number)
- 113** Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (Emergency medical service)
- 261 602 88** Siguldas novada Pašvaldības policija (Sigulda novads Council Police)
- 283 311 12** Siguldas novada Pašvaldības policijas glābēji (Sigulda novads Council Police rescuers)
- GLĀBĒJU DARBA LAIKS:** (LIFEGUARD WORKING HOURS:)
- maijs, septembris **11:00–15:00**
- jūnijs, jūlijs, augusts **10:00–18:00**
- Glābēju darba laiks var mainīties, lūdzam sekot līdz karogu norādījumiem par to, vai peldvietu uzrauga glābēji (The lifeguard working hours may change, please follow the flag instructions regarding whether the swimming area is supervised by lifeguards).

A QR code is located at the bottom left of the text panel, with the text "Tu atrodi šeit!" (You are here!) below it.

2. attēls. Informācija no „Siguldas pilsētas peldvietas” stenda (autors: VI, 2025).

3. attēls. Peldvietā „Siguldas pilsētas peldvieta” uzstādītā pārgērbšanās kabīne (autors: VI, 2017).

4. attēls. Peldvietā „Siguldas pilsētas peldvieta” uzstādītais informācijas stands (autors: VI, 2025).

Drošība peldvietā

Gauja ir viena no bīstamākajām Latvijas upēm. To nosaka relatīvi lielais straumes ātrums un smiltīm klātā gultne. Ātrā plūduma vietās straume paceļ no gultnes sanešus vai pat to padziļina. Tad rodas dziļi iedobumi – dzelmes. Nereti ūdens šādās vietās sāk riņķot – veidojas atvari. Citviet blakus dzelmei, kur straume kļūst lēnāka saneši nogulst – rodas sēklis. Gaujai raksturīgi, ka bieži mainās sēkļu un atvaru novietojums, kas rada draudus peldētājiem, tādēļ Gaujā ieteicams peldēties speciāli tam paredzētās vietās.

2016.gadā Siguldas Pašvaldības policija pārņēma glābšanas dienesta funkcijas Siguldas pilsētas peldvietā Gaujas upē, tādējādi peldsezonas laikā (no 15.maija līdz 15.septembrim) nodrošinot pastāvīgu glābēju klātbūtni pludmalē. Pašvaldības policija 2023.gadā īstenoja arī Glābēju asociācijas veiktajā peldvietas riska novērtējumā identificētos ieteicamos uzlabojumus, lai peldvietu padarītu drošāku un apmeklētājiem ērtāk izmantojamu.

Saskaņā ar Pašvaldības policijas informāciju 2023. gada peldsezonas laikā, salīdzinot ar 2022. gadu, bija samazinājies biežāk izteikto aizrādījumu skaits – par peldēšanu aiz bojām 95 aizrādījumi, par dzīvnieku atrašanos pludmalē 52 aizrādījumi un par nemotorizēto peldlīdzekļu izmantošanu peldēšanas sektorā 43 aizrādījumi. Izteikti 11 aizrādījumi par nepieciešamību pievērst lielāku uzmanību bērnu uzraudzībai⁵.

Arī 2024.gada peldsezonas laikā, salīdzinot ar 2023.gadu, turpināja samazinājies biežāk izteikto aizrādījumu skaits – par peldēšanu aiz bojām izteikti 74 aizrādījumi, par dzīvnieku atrašanos pludmalē 40 aizrādījumi un par nemotorizēto peldlīdzekļu izmantošanu peldēšanas sektorā 32 aizrādījumi. Kā arī izteikti 8 aizrādījumi par nepieciešamību pievērst uzmanību bērnu uzraudzībai⁶.

Mērķis ir turpināt realizēt risinājumus, tostarp Glābēju asociācijas atkārtoti veiktajā peldvietas riska novērtējumā ietvertos ieteikumus, lai peldvietu padarītu apmeklētājiem drošāku un ērtāk izmantojamu.

1.2. Peldvietas izvēles pamatojums un monitoringa punkta atrašanās vieta

Gaujas upes peldvieta „Siguldas pilsētas peldvieta” tika izvēlēta pēc principa, ka šajā vietā parasti tiek prognozēts lielākais skaits peldētāju. Blakus esošais Siguldas piedzīvojumu parks „Tarzāns” un rodeļu trase ir gan vietējo iedzīvotāju, gan pilsētas viesu iecienītas vietas un aktīvās atpūtas cienītāji labprāt peldsezonas laikā izmanto arī „Siguldas pilsētas peldvietu” **5.attēls**, kura atrodas kempinga „Siguldas pludmale” teritorijā.

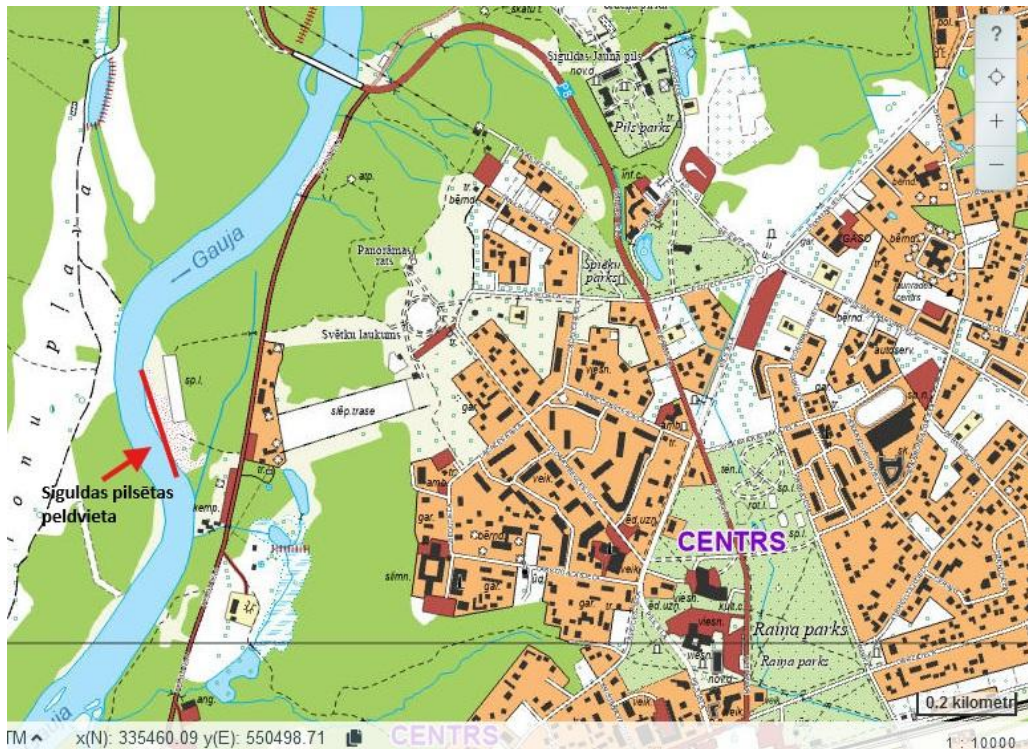
Peldētāju izvēli nosaka arī tas, ka:

- ir ērta piekļuve peldvietai,
- ir sakopta, tīra, labiekārtota piekrastes zona,
- ir automašīnām stāvlaukums,

⁵ Siguldas novada Pašvaldības policijas 2023.gada darbības pārskats

⁶ Siguldas novada Pašvaldības policijas 2024.gada darbības pārskats

- blakus peldvietai tiek piedāvātas aktīvās atpūtas iespējas,
- ir ar bojām norobežota peldēšanas zona,
- peldsezonas laikā tiek nodrošināta glābšanas dienesta darbība.

5. attēls. Siguldas pilsētas peldvietas atrašanās vieta Siguldas pilsētas teritorijā (avots:<http://kartes.lgia.gov.lv>; attēls izgūts 10.11.2025.).

Peldvietas kā ūdensobjekta koordinātes (ETRS89 sistēmā, DD) ir 57.1661; 24.8416. **6. un 7. attēls** - Siguldas peldvieta un tās atrašanās vieta.

6. attēls. Siguldas pilsētas peldvietas atrašanās vieta un ūdens paraugu ņemšanas vieta (avots: <http://kartes.lgia.gov.lv>).

7. attēls. Peldvieta „Siguldas pilsētas peldvieta” (autors: VI, 2017).

1.3. Peldvietas ūdens kvalitāte

1.3.1. Operatīvās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums

Kopumā Siguldas peldvietā no 2005. – 2025. gadam jeb 21 peldsezonu laikā bijuši noteikti **11** ierobežojumi peldēties mikrobioloģisko analīžu rezultātu dēļ, kas skāra deviņas peldsezonas. No 21 peldsezonām 12 peldsezonās nebija noteikts neviens ierobežojums peldēties. Visgarākais vienlaidus laika periods bez ierobežojumiem peldēties bija no 2013. – 2019. gadam ieskaitot, kad peldēties bija atļauts visas peldsezonas.

Sākot no 2020. gada peldsezonas Siguldas peldvietā bijuši noteikti četri ierobežojumi peldēties mikrobioloģisko analīžu rezultātu dēļ (skat. 4.tabulu).

2020. gadā Siguldas pilsētas peldvietā ieteikums nepeldēties dēļ pārsniegtiem zarnu enterokoku rādītājiem (arī *E.coli* rādītāji bija augsti 990 kvv/100 ml, bet nepārsniedza robežu 1000) bija noteikts no 12. jūnija līdz 22. jūnijam. 2021.gadā bija atļauts peldēties visu peldsezonu. 2022. gada peldsezonā aizliegums peldēties dēļ pārsniegtiem *E.coli* un zarnu enterokoku rādītājiem bija noteikts no 5. augusta līdz 10. augustam, iespējams, saistīts ar stiprām lietavām. 2023.gadā bija atļauts peldēties visu peldsezonu.

2024. gada peldsezonā pēc ceturtās visu oficiālo peldvietu ūdens laboratoriskās pārbaudes (paraugu ņemšana 29. - 31. jūlijā) tika konstatēts, ka Siguldas peldvietā, ūdens mikrobioloģiskā kvalitāte neatbilda prasībām. Ar 2024. gada 2. augustu Siguldas

peldvietā, pamatojoties uz analīžu rezultātiem tika noteikts aizliegums peldēties, kas ilga četras dienas un pēc atkārtotām mikrobioloģiskajām analīzēm tika atcelts 6. augustā.

2025. gada peldsezonā vienu reizi bija konstatēts gan *E.coli* skaita pārsniegums, gan enterokoku skaita pārsniegums, kā rezultātā būtu jānosaka aizliegums peldēt, bet tā kā tas bija pirms peldsezonas sākuma, aizliegums netika noteikts. Divos papildus paraugos, kas ņemti tieši pirms peldsezonas, rādītāji atkal bija normas robežās. Kā arī 2025.gada 29.augustā tika noteikts aizliegums peldēt, jo pieļaujamais enterokoku skaits tika pārsniegts. Aizliegums tika atcelts 2.septembrī. (skat. 4.tabulu).

4. tabula. Operatīvās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums

Gads	Paraugu skaits peldsezonā	Neatbilstoši paraugi peldsezonā	Piezīmes
2005	11	1	1 reizi ieteikts nepeldēties palielināta kopējo koliformu skaita dēļ.
2006	10	1	1 reizi ieteikts nepeldēties palielināta <i>E. coli</i> un zarnu enterokoku skaita dēļ.
2007	12	1	1 reizi ieteikts nepeldēties palielināta fekālo koliformu skaita dēļ.
2008	10	2	2 reizes ieteikts nepeldēties. (1reizi ieteikts nepeldēties palielināta <i>E. coli</i> skaita dēļ un 1reizi palielināta <i>E. coli</i> un zarnu enterokoku skaita dēļ)
2009	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2010	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2011	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2012	5	1	1 reizi noteikts aizliegums peldēties palielināta zarnu enterokoku skaita dēļ.
2013	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2014	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2015	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2016	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2017	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2018	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2019	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2020	6	1	1 reizi noteikts ieteikums nepeldēties palielināta zarnu enterokoku skaita dēļ.
2021	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2022	6	1	1 reizi noteikts aizliegums peldēties palielinātu <i>E.coli</i> un zarnu enterokoku skaita dēļ.
2023	5	0	Peldēties bija atļauts visu peldsezonu
2024	7	1	1 reizi noteikts aizliegums peldēties palielinātu <i>E.coli</i> un zarnu enterokoku skaita dēļ.
2025	9	2	1 reizi tika noteikts aizliegums peldēt, jo pieļaujamais enterokoku skaits tika pārsniegts.

1.3.2. Ilglaicīgās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums, izmantojot direktīvas 2006/7/EK kritērijus

Ņemot vērā 2008. - 2011. gada peldūdens kvalitātes datus, Siguldas pilsētas peldvietas ūdens Gaujas upē bija klasificēts kā zemas kvalitātes. To ietekmēja palielināts *E. coli* skaits vairākos paraugos, lai arī pēc zarnu enterokoku rādītāja ūdens tika vērtēts kā labas kvalitātes.

Izvērtējot 2012. – 2018. gada datus, ūdens kvalitāte bija uzlabojusies, līdz ar to Gaujas upes peldvietas ūdens, pamatojoties uz visiem mērījumu datiem pēc 2018.gada peldsezonas, bija klasificējams kā izcila kvalitātes ūdens (skat. 5.tabulu).

Izvērtējot 2019. – 2025. gada datus, pamatojoties uz visiem mērījumu datiem par pēdējiem 4 gadiem, Siguldas pilsētas peldvietas ūdeni var klasificēt kopumā kā **labas** kvalitātes ūdeni (laba kvalitāte pēc *E. coli* un zarnu enterokoku rādītājiem) (skat. 5.tabulu).

5. tabula. Ilglaicīgās mikrobioloģiskās kvalitātes novērtējums

Gads	Pēc <i>E. coli</i>	Pēc enterokokiem	Kopējā mikrobioloģiskā kvalitāte
2011	Zema	Laba	Zema
2012	Laba	Laba	Laba
2013	Laba	Laba	Laba
2014	Izcila	Izcila	Izcila
2015	Izcila	Izcila	Izcila
2016	Izcila	Izcila	Izcila
2017	Izcila	Izcila	Izcila
2018	Izcila	Izcila	Izcila
2019	Laba	Laba	Laba
2020	Laba	Laba	Laba
2021	Laba	Laba	Laba
2022	Laba	Laba	Laba
2023	Laba	Laba	Laba
2024	Laba	Izcila	Laba
2025	Laba	Izcila	Laba

Aktuālo peldvietu ilglaicīgās ūdens kvalitātes novērtējumu skatīt Veselības inspekcijas mājaslapā: <https://www.vi.gov.lv/lv/aktualais-peldvietu-ilglaicigas-udens-kvalitates-novertejums>.

Zilā Karoga kritēriju ieviešana nodrošina pilnvērtīgu metodoloģiju peldvietu apsaimniekošanai, kurā ir ņemti vērā visi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības faktori. Tiek pievērsta liela uzmanība vides kvalitātes uzturēšanai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai, tādējādi garantējot drošu atpūtu tūrā vidē. Iesaistoties programmā, pašvaldības apņemas īstenot arī plašākas vides informācijas un izglītības iniciatīvas. Viens no Zilā Karoga kritērijiem ir arī, ka ilglaicīgajai kopējai peldūdēns mikrobioloģiskajai kvalitātei jāatbilst izcila kvalitātes klasei. Lai saņemtu Zilā Karoga statusu ir jāiesniedz dati par peldvietu t.sk. par iepriekšējo peldsezonu peldūdēns mikrobioloģisko kvalitāti, kas Siguldas peldvietā 2014. - 2018. gadā bija izcila.

Zilā Karoga sertifikācija 2019. gada sezonai tika apstiprināta arī Siguldas pašvaldības peldvietai Gaujā⁷. Pēc 2019. gada peldsezonas ilglaicīgā peldūdēns kvalitāte samazinājās uz labas kvalitātes klasi un turpmākajos gados Zilā Karoga statuss peldvietai netika saglabāts.

Par Zilā Karoga programmas īstenošanu Latvijā ir atbildīgas Vides izglītības fonds (VIF) un vides izglītības un neatkarīgās tūrisma ekosertifikācijas organizācija Foundation for Environmental Education (FEE International).

2. FIZIKĀLI ĢEOGRĀFISKAIS, HIDROLOĢISKAIS UN PIEKRISTES RAKSTUROJUMS

2.1. Gaujas upes peldvietas fiziogēogrāfiskais raksturojums

Siguldas pilsētas peldvieta atrodas Gaujas upē, Gaujas upju baseinu apgabala ūdensobjektā Nr.G205 (Gauja_16). Sigulda atrodas Latvijas centrālajā daļā, 53 km attālumā no Rīgas un 36 km attālumā no Cēsīm. Siguldas novads robežojas ar Ādažu, Ropažu, Ogres, Cēsu, Limbažu un Saulkrastu novadiem. Siguldas pilsētas peldvieta atrodas arī Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Gaujas upju baseinu apgabalā atrodas **sešas** oficiālās peldvietas, kas ietilpst vienā upju ūdensobjektā - Gaujas upe (**Siguldas pilsētas peldvieta**), vienā ezera ūdensobjektā (**Limbažu Lielezera peldvieta**) un vienā piekrastes ūdensobjektā - Rīgas līča mēreni atklātajā akmeņainajā krastā LVF (**Ainaži**; **Salacgrīva**; Tūja, peldvieta **“Vārzas”**; **Saulkrasti**, centrs).

2.2. Peldvietas piekrastes zonas apraksts, zemes lietošanas veidi un ietekme uz peldvietas ūdens kvalitāti

Saskaņā ar Siguldas novada teritorijas plānojumu 2012.-2024.gadam ar grozījumiem^{8,9}, ap Siguldas pilsētas peldvietu ir Dabas un apstādījumu teritorija (DA1)

⁷ <https://m.sigulda.lv/?sadala=read&id=17462>

⁸ <https://sigulda.lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti/teritorijas-planojums/>

(8.attēls). Funkcionālā zona DA1 noteikta Siguldas pilsētā Gaujas nacionālā parka teritorijā esošām sporta un aktīvās atpūtas vietām, pilsētas pludmalei. Siguldas pludmales teritorija pie Gaujas atrodas Gaujas NP ainavu aizsardzības zonā. Publiskās apbūves teritorijas un mākslīgās virsmas dominē Siguldas pilsētā (galvenokārt ceļi un ēkas). Siguldas pilsētas peldvieta atrodas arī applūstošajā teritorijā.

8. attēls. Peldvietas piekrastes teritorija iezīmēta (ar sarkanu līniju) atrodas DA1 teritorijā (avots: Siguldas novada teritorijas plānojums 2012 – 2024. gadam)^{6,7}.

2.3. Gaujas upes hidroloģisko īpašību raksturojums

Gauja ir Latvijas garākā upe, kas tek tikai pa valsts teritoriju. Gaujas kopējā sateces baseina platība ir 9 116 km², 12.9% baseina platības pieder Igaunijas teritorijai. Upes garums - 460 km, kritums - 235 m, vidējais garenslīpums – 0.5%. Gaujas upes augštecē ūdens līmeņa un noteces režīmu stipri ietekmē deviņas uzbūvētās mazās hidroelektrostacijas (HES), savukārt lejteces režīms posmā no Gaujas – Daugavas kanāla iztekas līdz grīvai atkarīgs ne tikai no ūdens pieplūdes no augšteces, bet arī no jūras līmeņa svārstībām (jūras vējuzplūdiem un vējatplūdiem). Kopumā Gaujas hidroloģiskais režīms raksturojas ar pavasara paliem, vasaras - rudens lietus plūdiem, vasaras un ziemas mazūdens periodiem, kā arī ledus sastrēgumu izraisītiem plūdiem ziemā un pavasarī, sevišķi upes lejtecē.

Gaujas upes sateces baseina teritorijā zemienes un līdzenumi mijas ar augstienēm un paugurainēm. Reljefa atšķirības, kā arī atrašanās Latvijas ziemeļu daļā, nosaka klimata īpatnības. Upes lejtecē Rīgas jūras līcis nodrošina pietiekamu mitrumu un ievērojami mērenāku temperatūras režīmu.

⁹ <https://tapis.gov.lv/tapis/lv/downloads/123914>

Kopumā Gaujas sateces baseinam raksturīgs ievērojams nokrišņu daudzums. Saskaņā ar klimatiskās normas (1991.-2020. g.) aprēķiniem, vidējā nokrišņu summa gadā mainās no 656.3 mm Gulbenē līdz 878.5 mm Siguldā ¹⁰.

Ilggadīgais vidējais noteces slānis, kuru ietekmē nokrišņu daudzums un iztvaikošanas apjoms, Gaujas sateces baseinā mainās plašā amplitūdā. Vislielākā notece ir raksturīga Amatai pie Melturiem Vidzemes augstienes Mežoles paugurainē, kur ilggadīgā noteces slāņa lielums ir 368 mm. Savukārt Tirzas upē pie Lejasciema, kas atrodas Ziemeļvidzemes zemienes Trāpenes līdzenuma dienvidaustrumu daļā, vidējais noteces slānis ir ievērojami mazāks – 227 mm. Procentuāli vislielāko daļu no gada noteces veido pavasara notece, piemēram, Gaujā pie Siguldas tā sasniedz 36%.

Lielākie purvu masīvi sastopami Gaujas upes lejtecē. Gaujas baseinā purvi aizņem 1.6%, meži – 61.5% un ezeri – 0.8% teritorijas platības.

LVĢMC hidroloģisko novērojumu stacija “Gauja – Sigulda” (ģeogrāfiskās koordinātas: 57° 9' 55.310" Z.pl., 24° 50' 30.190" A.g.) atrodas 60 km attālumā no upes grīvas. Hidroloģiskie novērojumi tiek veikti no 1940. gada. Sateces baseina platība līdz novērojumu stacijas vietai ir 8 670 km². Gaujas upes pie Siguldas peldvietas hidroloģiskās īpašības skatīt 6.tabulā.

6. tabula. Gaujas upes pie Siguldas peldvietas hidroloģiskās īpašības

Upes garums	460 km
Baseina platība līdz “Gauja – Sigulda” novērojumu stacijai	Kopējā 8670 km ²
Kritums	235 m Kritums pie Siguldas tilta – 0.2 m/km
Noteces mainība laikā	Gaujas gada notece ir 2.2 km ³
Upes gultnes raksturojums	Gultnes substrātu veido smilts, vietām dolomīts vai smilšakmens, kas ir klāts ar organiskas izcelsmes detritu un dūņām. Gaujas gultne ir līkumaina, to veido irdenas smilts un grants sanesas, kas lielā daudzumā pārvietojas līdz straumei. Gaujas dziļums ir ļoti nevienmērīgs un laika gaitā bieži mainās. Upē daudz sēkļu un dzelmju, ir arī atvari.
Ūdens līmeņu mainība laikā	Augstums virs jūras līmeņa – 11.1 m (pie Siguldas tilta) Pēc Siguldas novērojumu stacijas ilggadīgajiem datiem, Gaujas upes vidējais ūdens līmenis ir 12.10 m Latvijas augstumu sistēmā (m LAS). Ilggadīgais maksimālais ūdens līmenis Gauja pie Siguldas tika novērots 1956. gada 3.-4. maijā, sasniedzot atzīmi 16.90 m LAS; minimālais ūdens līmenis – 2018. gada 29.-30. novembrī, sasniedzot atzīmi 10.94 m LAS.
Caurplūdums	Gaujas upes vidējais ūdens caurplūdums Siguldas pilsētas peldvietas posmā ir 72.4 m ³ /s; palu perioda vidējais ūdens caurplūdums ir 326 m ³ /s; vasaras mazūdens perioda vidējais caurplūdums ir 27.6 m ³ /s. Pavasara palu periods ilgst no 14. marta līdz 20. maijam, vasaras mazūdens periods – no 5. augusta līdz 3. septembrim.

¹⁰ LVĢMC. KLIMATA PORTĀLS. Latvijas klimats.

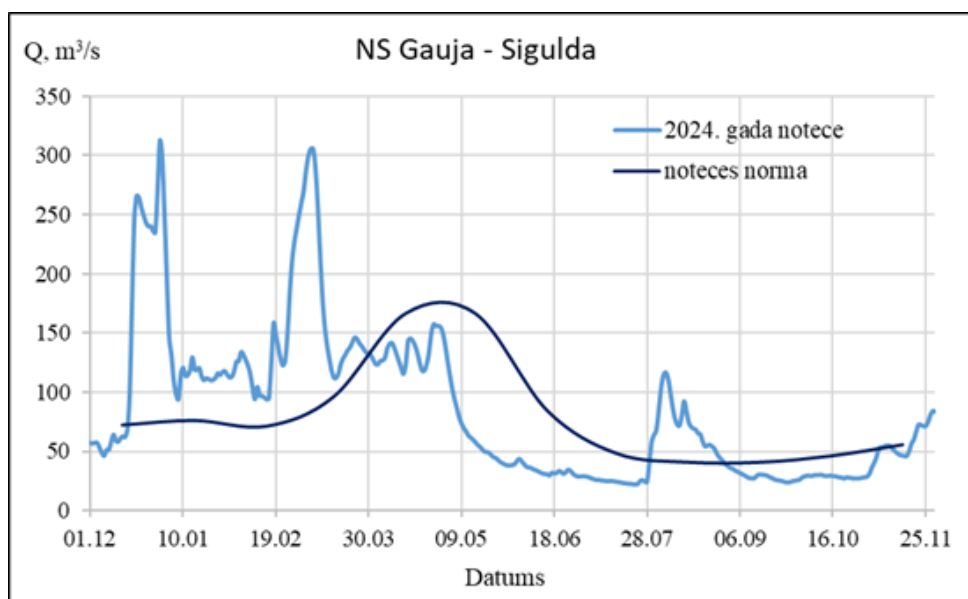
https://klimats.meteo.lv/klimats_latvija/latvijas_klimatiskais_raksturojums/

Straumes ātrums	0.2-0.4 m/s, atsevišķās sērēs 0.6-0.8 m/s.
Gada vidējais nokrišņu daudzums	Vidējā nokrišņu summa gadā mainās no 656.3 mm Gulbenē līdz 878.5 mm Siguldā. Mēnešu griezumā visvairāk nokrišņu ir jūlijā (90,1 mm), bet vismazāk – aprīlī, kad kopējais nokrišņu daudzums sasniedz vidēji 40,8 mm. ¹¹

Ledus parādības Gaujā pie Siguldas visbiežāk sākas 30. novembrī un beidzas 26. martā. Vidējais ledus segas perioda ilgums ir 70 dienas. Maksimālais ledus biezums tika novērots 1985. gada februārī, sasniedzot 40 cm.

Pēc Siguldas novērojumu stacijas datiem, 2024. gadā maksimālā ūdens temperatūra tika reģistrēta 28. jūnijā, sasniedzot 24.4 °C; vidējā ūdens temperatūra 2024. gada jūlijā bija 20.2 °C. Visaugstākā ūdens temperatūra Gaujā fiksēta 2021. gada 16. jūlijā, sasniedzot 27.1 °C.

Gaujas upes vidējais ūdens caurplūdums Siguldas pilsētas peldvietas posmā ir 72.4 m³/s. Savukārt palu perioda vidējais ūdens caurplūdums ir 326 m³/s, bet vasaras mazūdens perioda vidējais caurplūdums ir 27.6 m³/s. Gaujas upes 2024. gada noteci Siguldas pilsētas peldvietas posmā, salīdzinājumā ar ilggadīgā perioda noteci, attēlota **9. attēlā**.

9. attēls. Gaujas noteci Siguldā 2024. gadā salīdzinājumā ar ilggadīgā perioda noteci (avots: LVGMC)

Gauja daudz ūdeņus uzņem no avotiem un sīkiem strautiem, tādēļ pēc spēcīgas lietusgāzes upes augšdaļā, ūdenslīmenis strauji paceļas arī lejtecē. Piemēram, 2025. gada jūlija vidū pēc ilgstošām lietavām Gaujas peldvietā Siguldā bija paaugstinājies ūdens līmenis apmērā, kas rada bīstamus peldēšanas apstākļus. Pašvaldība aicināja iedzīvotājus

¹¹ https://klimats.meteo.lv/klimats_latvija/pasvaldibu_apskati/novads/siguldas_novads/

un tūristus atturēties no peldēšanās Gaujas peldvietā bīstami augsta ūdenslīmeņa dēļ.¹² Siguldas pilsētas peldvieta pavasara palu laikā **10.attēls**.

10. attēls. Siguldas pilsētas peldvieta pavasara palu laikā (avots: <http://boold.wordpress.com>).

3. HIDROĶĪMISKĀS UN EKOLOĢISKĀS KVALITĀTES RAKSTUROJUMS

Gaujas upju baseinam ir izstrādāts „Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam”, kurš apstiprināts ar grozījumiem 2024. gadā, un saskaņā ar šo plānu un Ūdens struktūrdirektīvu, **peldvieta „Siguldas pilsētas peldvieta” atrodas ūdensobjektā G 205 (Gauja_16)**, kas atbilst Gaujas posmam no Braslas līdz Egļupei. Ūdensobjekts G 205 **atbilst 6. upju tipam (R6): Potamāla tipa liela upe**, kura ir raksturojama kā dziļa, straumes ātrums mazs.

Ekoloģiskās kvalitātes novērtēšana tiek veikta, izmantojot monitoringa stacijas Gauja, 1,0 km leņpus Siguldas datus.

Ūdens kvalitātes monitoringa rezultāti Gaujā, 1,0 km leņpus Siguldas 2023.gadā atbilst **vidējai** ekoloģiskās kvalitātes klasei (7.tabula). Par to liecina bentisko bezmugurkaulnieku un ūdensaugu jeb makrofītu sabiedrības. Fizikāli ķīmisko rādītāju vērtības 2023. gadā norāda uz augstu ekoloģisko stāvokli, bet iepriekš (2017. g.) – uz labu ekoloģisko stāvokli.

¹² <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/16.07.2025-bistami-augsta-udenslimena-del-aizliegts-peldeties-gaujas-peldvieta-sigulda.a607073/>

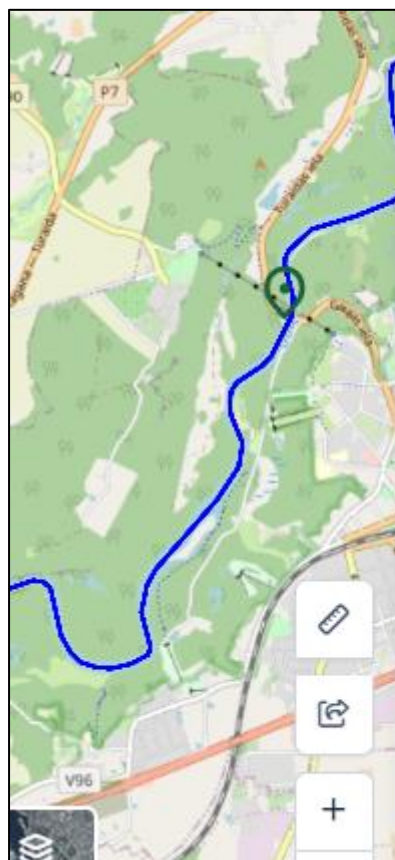
Bioloģisko elementu kvalitātes novērtējums ūdensobjektam G205 arī vēl 2022. gadā bija labs, bet 2023.gadā samazinājās uz vidēju **11.attēls**.

7.tabula. Ekoloģiskā kvalitāte monitoringa stacijā *Gauja, 1,0 km lejpus Siguldas* 2017. un 2023.gadā.

Stacija	ŪO kods	Gads	ŪO tips	Bioloģiskā kvalitāte	O ₂ , mg/l	BSP ₅ , mg/l	N/NH ₄ , mg/l	N _{kop.} , mg/l	P _{kop.} , mg/l	Ekoloģiskā kvalitāte
Gauja, 1,0 km lejpus Siguldas	G205	2017	R6	3	11,0	1,2	0,049	1,28	0,070	3
Gauja, 1,0 km lejpus Siguldas	G205	2023	R6	3	10,8	1,3	0,032	1,19	0,039	3

Apzīmējumi kvalitātei

	Augsta
	Laba
	Vidēja
	Slikta
	Ļoti slikta

uba: Gaujas upju baseinu apgabals
 uo_kods: G205
 gads: 2022
 zoobentoss: 2.0
 makrofiti: 2.0
 fitobentoss: 1.0
 kopvertejums: 2
 piezimes: Attiecināts novērtējums

uba: Gaujas upju baseinu apgabals
 uo_kods: G205
 gads: 2023
 zoobentoss: 3.0
 makrofiti: 3.0
 fitobentoss: 1.0
 kopvertejums: 3

11. attēls. Bioloģisko elementu kvalitātes novērtējums ūdensobjektam G205 2022. un 2023.gadā (1.0 augsta kvalitāte; 2.0 laba kvalitāte; 3.0 vidēja kvalitāte)(Avots: LVĢMC, <https://geolatvija.lv/main?geoproduct=open&geoProductId=60>)

4. PIESĀRŅOJUMA AVOTU RAKSTUROJUMS

Gaujas upē piesārņojošo vielu ienesi rada gan dabiskie procesi, gan cilvēku darbība. Gaujas upē raksturīgs gan punktveida, gan izkliedētais piesārņojums.

- Punktveida piesārņojums – tieša notekūdeņu izlaide, kā arī piesārņojums, kas nonāk upē stipri piesārņotu un neattīrītu notekūdeņu gadījumā. Tādā gadījumā rodas straujas, lēcienveida izmaiņas ūdens kvalitātē, tai skaitā var pasliktināties peldūdeņu mikrobioloģiskā kvalitāte.
- Izkliedētais jeb difūzais piesārņojums – bez noteiktas lokalizācijas, kurš rodas ieskalojoties virszemes noteces ūdeņiem, kuri satur paaugstinātas piesārņojošo vielu koncentrācijas. Parasti izkliedētais piesārņojums rada pakāpeniskas izmaiņas ūdens kvalitātē un tā avotu bieži vien ir grūti konstatēt.

Gaujas upē **būtisku ietekmi rada punktveida piesārņojums**. Ņemot vērā novadīto notekūdeņu apjomu un vidē nonākošo biogēno elementu daudzumu, **novērtēts, ka ūdensobjekts G205 No Braslas upes līdz Lorupei ir riska ūdensobjekts**. Būtiskākie riska cēloņi ir notekūdeņu ietekme, izkliedētā piesārņojuma ietekme no centralizētajai kanalizācijai nepieslēgtajiem iedzīvotājiem un lauksaimniecības teritorijām, kā arī plūdu risks¹³.

2024. gadā Gaujā 1,0 km leļpus Siguldas ievākti nogulumu paraugi, kuros analizētas prioritārās un bīstamās vielas. Neviena no analizētajām vielām **nepārsniedza** vides kvalitātes normatīvus.

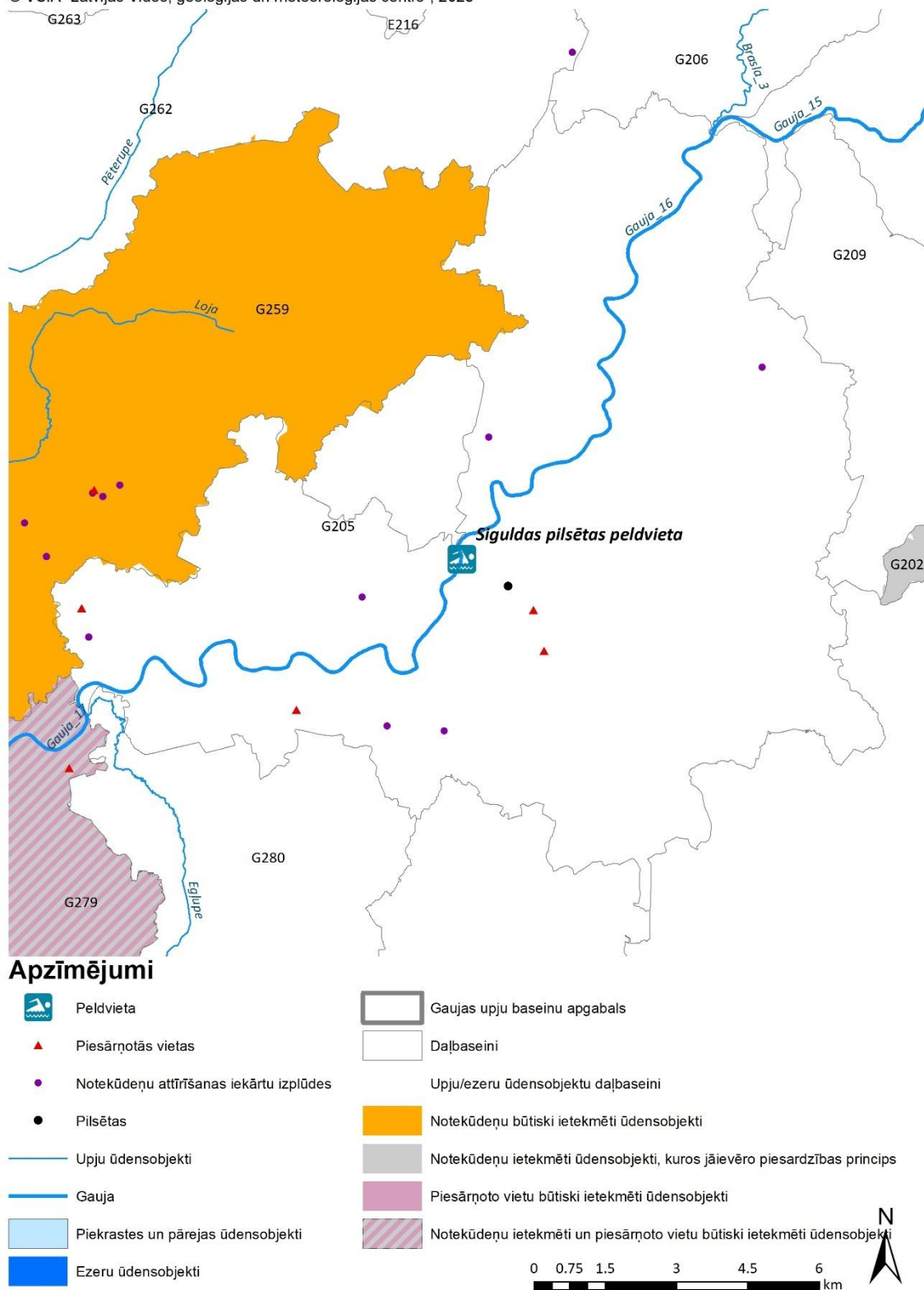
2024. gadā Gaujā 1,0 km leļpus Siguldas ievākti gliemju paraugi. Paraugā noteiktā benz(a)pirēna (<0,1 µg/kg) un fluorantēna (0,41 µg/kg) **nepārsniedza** vides kvalitātes normatīvus.

2023. gadā veikts prioritāro un bīstamo vielu monitorings ūdenī. Balstoties uz direktīvas 2013/39/ES vielu mērijumiem virszemes **ūdenī**, ŪO G205 **ķīmiskā kvalitāte 2023. gadā ir slikta** (benz(a)pirēna gada vidējās koncentrācijas normatīvs 0.00017 µg/l **pārsniegts** gada vidējai koncentrācijai un bija 0.00021 µg/l).

Tuvākās notekūdeņu attīrīšanas ietaises **peldvietas augšpusē**, kuras varētu ietekmēt peldvietas „Siguldas pilsētas peldvieta” ūdens kvalitāti, ir notekūdeņu attīrīšanas iekārtas „Krimulda” un „Turaida”, kurās attīra tām piegādāto notekūdeni no citu uzņēmumu pārziņā esošajām notekūdeņu savākšanas sistēmām. Valsts vides dienests (VVD) 2023. gadā nodrošināja 48 notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI) darbības efektivitātes valsts testēšanu. Veicot tematisko pārbaudi Turaidas NAI par sadzīves notekūdeņu attīrīšanas darbības efektivitāti, paņemot kontroles paraugus, tika konstatēts, ka piesārņojošo vielu BSP5 un SV koncentrācijas izplūdē pārsniedza robežvērtības. Situācija tika uzraudzīta arī turpmāk, veicot atkārtotu testēšanu¹⁴.

¹³ SIGULDAS NOVADA (administratīvā teritorija līdz 01.07.2021.) TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2012.-2024.GADAM GROZĪJUMI. Vides pārskats. 2021. Reģionālie projekti. Siguldas novada pašvaldība.

¹⁴ ZIŅOJUMS par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI) darbības efektivitātes valsts testēšanas rezultātiem 2023.gadā, VVD.

12. attēls. Punktvēida piesārņojuma avoti Gaujas peldvietas "Siguldas pilsētas peldvieta" apkārtnē (avots: LVĢMC).

2024.gadā Turaidas NAI tika svītrotā no problēmNAI saraksta, jo SIA "Entalpija 2" Turaidas ciema NAI – operators bija saņēmis VVD Tehniskos noteikumus iekārtu pārbūvei.

Ūdensobjektā G206 - attālāk no Siguldas pilsētas teritorijas piesārņojumu Gaujā rada gan komunālā sektora notekūdeņi, kuri tiek novadīti no Straupes, Stalbes, Umurgas pagastiem, gan notekūdeņi no atsevišķām nozarēm (piem. Zivju audzētava "Brasla").

Saskaņā ar VVD monitoringa datu izvērtējumu NAI, kurās 2024.gadā notekūdeņu paraugos tika konstatēti robežvērtību pārsniegumi norādīts, ka problēmNAI sarakstā iekļauta arī PKS "Straupe".

Raksturojot potenciālos punktveida piesārņojuma avotus, neizbēgamas nav neparedzētas nepietiekami attīrītu notekūdeņu noplūdes t.sk. fekālo notekūdeņu ieplūdes virs peldvietas **avāriju gadījumā**.

Pamatojoties uz to, ka vairākas no Siguldas novada un blakus esošo novadu teritorijām **nav pilnībā pieslēgtas centrālajai kanalizācijai**, tiek **piesārņotas virszemes ūdensteces**, un arī no tām piesārņojums var ieplūst Gaujā, radot peldvietas ūdens piesārņojumu.

Apkopojot visu pieejamo informāciju par potenciālajiem piesārņojuma avotiem, kas varētu ietekmēt Gaujas upes **peldvietas „Siguldas pilsētas peldvieta”** ūdens kvalitāti, var izdalīt šādus faktorus:

- notekūdeņu radītais piesārņojums,
- lietus notekūdeņi no sateces baseina a teritorijas,
- difūzā piesārņojuma ieplūde no sateces baseina,
- atmosfēras nokrišņi,
- piesārņojums no atpūtniekiem, peldētājiem.

5. MAKROAĻĢU UN FITOPLANKTONA AĻĢU, T.SK. ZILAĻĢU IZPLATĪŠANĀS IESPĒJAS

Latvijas iekšzemes ūdeņos nav konstatētas makroaļģes, kas apdraudētu peldētāju veselību. Savukārt attiecībā uz fitoplanktona aļģēm draudus cilvēku veselībai rada pārmērīga zilaļģu jeb ciānbaktēriju savairošanās (t.s. ūdens „ziedēšana”), kuru izdalītie toksīni, var radīt alerģiskas ādas un gļotādu reakcijas. Ja ar zilaļģu toksīniem piesārņots ūdens tiek netīšam norīts, nokļūst kuņģa-zarnu traktā, toksīniem piemīt arī hepatotoksiska un neirotoksiska iedarbība. Šādā veidā var saindēties arī mājdzīvnieki vai mājlopi.

Kopš Gaujas upes peldvietā „Siguldas pilsētas peldvieta” tika uzsākti regulāri valsts monitoringa novērojumi, masveida zilaļģu savairošanās gadījumi, kuru dēļ būtu jāaizliedz peldēšanās nav konstatēti.

Galvenais cēlonis, kas var radīt potenciālu fitoplanktona aļģu, t.sk. zilaļģu masveida izplatīšanās iespēju, ir ūdenstilpes eutrofikācija. Zilaļģu pārmērīgu savairošanos veicina arī organiskais piesārņojums, jo zilaļģes ir pielāgojušās noteiktos apstākļos uzņemt gatavas organiskās vielas.

SECINĀJUMI

1. Peldvietas „Siguldas pilsētas peldvieta” ūdeni, pamatojoties uz visiem mērījumu datiem par pēdējiem 4 gadiem (2022. – 2025.), var klasificēt kā **labas kvalitātes ūdeni** ilglaicīgā perspektīvā.

Aktuālo informāciju par peldvietas peldēšanās ierobežojumiem un ilglaicīgās ūdens kvalitātes novērtējumu skatīt Veselības inspekcijas mājaslapā:
<https://www.vi.gov.lv/lv/aktualais-peldvietu-ilglaicigas-udens-kvalitates-novertejums>.

2. Peldvietas „Siguldas pilsētas peldvieta” ūdens kvalitāte ir pakļauta no Gaujas augšteces ienestā piesārņojuma riskam. Gaujas galvenais piesārņojuma avots ir augštecē esošo pilsētu un apdzīvoto vietu notekūdeņi, kuri rada fekālā piesārņojuma riskus. Peldvietas ūdens kvalitāti var pasliktināt gan nepietiekami attīrītu notekūdeņu ieplūdes, gan notekūdeņu ieplūdes iespējamo kanalizācijas sistēmu avāriju gadījumā.

3. Kopš tiek veikts peldvietas „Siguldas pilsētas peldvieta” ūdens monitorings, zilaļģu masveida savairošanās peldvietā nav konstatēta.

4. Peldvieta „Siguldas pilsētas peldvieta” ir labiekārtota un tā atbilst Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumu Nr. 692 „Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” prasībām.

Izmantotie informācijas avoti

1. Atzinums Nr. 4-03/24 Par Siguldas novada teritorijas plānojuma 2012.–2024. gadam grozījumu Vides pārskatu.
https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Pludu_riska_parvaldibas_plans_Gaujas_UBA_final.pdf
2. Gaujas Nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2023. - 2035.gadam. SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment, 2023. Dabas aizsardzības pārvalde.
<https://www.daba.gov.lv/lv/media/18372/download?attachment>
3. Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVĢMC. 2021.
4. Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumi Nr. 317 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/247900>
5. Siguldas novada attīstības programma 2018. – 2024.gadam Pašreizējās situācijas raksturojums.
https://www.sigulda.lv/upload/File/I_Pasreizejas_situacijas_raksturojums.pdf
6. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Vides pārskats. Projekts. Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumam 2007 – 2027;
7. Siguldas novada Pašvaldības policijas 2020.gada pārskata sanāksme:
<https://www.sigulda.lv/upload/filemanager/Siguldas%20novada%20Pa%C5%A1vald%C4%ABas%20policijas%202023.%20gada%20p%C4%81rskats.pdf>
8. Siguldas novada Pašvaldības policijas 2024.gada darbības pārskats:
<https://sigulda.lv/media/uploads/Siguldas-novada-Pasvaldibas-policijas-2024.-gada-darbibas-parskats.pdf>
9. Veselības inspekcija. Pārskati par peldvietu ūdens kvalitāti 2016., 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023., 2024. gada peldsezonā.
<https://www.vi.gov.lv/lv/peldvietu-udens-kvalitate>
10. Vides pārskata projekts. Siguldas novada teritorijas plānojumam 2007. – 2019. Siguldas novads. 2008.
11. ZIŅOJUMS par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI) darbības efektivitātes valsts testēšanas rezultātiem 2023.gadā, VVD.
12. ZIŅOJUMS par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI) darbības efektivitātes valsts testēšanas rezultātiem 2024.gadā, VVD.
13. Kartes no <http://kartes.lgia.gov.lv>
14. KLIMATA PORTĀLS. Latvijas klimats. LVĢMC. <https://klimats.meteo.lv>